

Milena Mileva Blažič

Vinko
Möderndorfer:
Romeo in Julija iz
sosednje ulice.

Ilustriral Jure Engelsberger.

Dob: Miš, 2021.

Svetovno znano tragedijo *Romeo in Julija* je William Shakespeare napisal leta 1597. Ob *Hamletu* (1599) je to ena njegovih najpogosteje uprizarjanih iger. Romeo in Julija sta arhetipska mlada zaljubljenca, katerih nesrečna smrt spravi njuni sprti družini iz Verone in Mantove. Priredb in predelav te tragedije je pri slovenskih mladinskih avtorjih več: *Romeo in Julija* (1973) Pavleta Zidarja, kratka sodobna pravljica v slikaniški obliki z naslovom *Mišek Miško in Belamiška Ferija Lainščka* (2009, ilustrirala Maša Kozjek), slikanica *Romeo in Julija: Medvedja ljubezenska zgodba* Toneta Pavčka (2011, ilustrirala Suzi Bricelj), *Romeo in Julija s severa in juga: Dve ljubezenski zgodbi* (2020) Milana Petka Levokova.

Vinko Möderndorfer je ta motiv tematiziral večkrat: *Franc in Veronika: Romeo in Julija iz predmestja* (2006), *Romeo in Julija sta bila begunca: Ljubezenska drama v dveh dejanjih in z dvema epilogoma* (2018, Grumova nagrada) in v pesniški zbirki *Romeo in Julija iz sosrednje ulice: Pesmi in ena tragedija s hollywoodskim koncem* (2022). Slednja obsega 40 pesmi in je

razdeljena na tri tematska poglavja: *Včasih je preveč besed* (10 pesmi), *Romeo in Julija iz sosednje ulice* (11 pesmi) in *Imeti rad* (19 pesmi).

Möderndorfer je značilno večnaslovniški avtor, saj njegova besedila lahko berejo tako mladi kot odrasli, in tudi ta zbirka je večnaslovniška. Za odrasle bralce bo zanimiva tematizacija različnih vrst ljubezni (Julija Kristeva: *Tales of Love*, 1987). Tudi pri Möderndorferju je ljubezen včasih pojmovana kot, če parafraziramo Kristevo, "ponovno rojstvo skozi vaje v nesmrtnosti" (*Romeo in Julija iz sosednje ulice čez tisoč let*). Podobno kot Boris A. Novak se sprašuje, ali je ljubezen metafora za pesem oziroma ali je pesem podoba ljubezni. Tako kot pri Kristevi tudi pri Möderndorferju ljubezen in pesem sobivata v imaginarnem prostoru pesniške zbirke. Ljubezen postavlja kot relacijsko čustvo, ki ga doživlja lirski subjekt Romeo ali Julija, odvisno, kdo v pesmi govori. V Möderndorferjevih pesmih najdemo značilnosti ljubezni, kot so pričakovanje ("Pravzaprav se vsak dan čakata ..."), klic ("Potem je prišla mimo Julija / in navdušeno vzkliknila") in srečanje ("Sreča - / to je tudi to, / če te fant, / ki ga imaš rada - / sreča."). Po Kristevi so te značilnosti podobne simptomom strahu ("Ljubim te tako močno, / da imam temperaturo / več kot sto."). Navaja tri vrste ljubezni, ki jih je mogoče najti tudi v pesniški zbirki, in sicer simbolično (*Jaz sem ti in ti si jaz*), imaginarno (*Romeo in Julija*) in realno (pesem o sirskem beguncu *Črni cvet*). Kristeva analizira trubadursko ljubezen in metafore *fin'amor* (vrt, vrelec in zid). Trubadurji so namenoma iskali večpomenskost, ker so v skladu z dvorskim konceptom tudi kodirali sporočila, podobne metafore, ki pozunanajajo notranjo pokrajino, pa je mogoče najti tudi pri Möderndorferju; na primer voda ("... zakaj bi potem pil kokakolo ..."), vrt ("Joj! Narisal si svet / in na njem srce / kot cvet!") in zid ("... da ga morda niti ograja / ne bo zadržala.").

Zbirka pesmi temelji na konceptu intertekstualnosti; veliko je aluzij v naslovu (*Romeo in Julija*) in podnaslovu (tragedija kot navezava na literarno vrsto, hollywoodski konec), v verzih se pojavljajo literarni pojmi (komedija, pesem, poezija, tragedija, verz ipd.) in fraze (iti na jetra, iti na živce, pojesti limono, vsake oči (imajo) svojega malarja).

Intertekstualnost se pojavlja tudi v značilnih prizorih oziroma motivno-zgodbeni analogiji s Shakespearjem. Tudi celotna zbirka je zgrajena po analogiji s Shakespearjevo tragedijo, četudi se ne zaključi tragično – kar bi lahko bila tudi antipravljalica (z nesrečnim koncem) –, ampak eksplicitno kot *Tragedija s hollywoodskim koncem*: pesem v obliki dialogov z znamenitim Julijinim balkonom. Avtor postavi balkon na Prešernovo 23 (verjetno

v Ljubljani, kjer je sedež avstrijske ambasade), Romeo pa je v tej pesmi Roman.

Shakespeare je rdeča nit celotne zbirke; verz "saj je življenje stkanó iz minulih sanj" se denimo intertekstualno navezuje na njegov *Vihar* ("Iz take snovi smo, kakor so sanje / in naše majhno življenje je obkroženo s spanjem."). Intertekstualnost se kaže tudi v hkratnem posnemanju in preseganju pesniških definicij Borisa A. Novaka (na primer v pesmi *Sreča*), tudi Janija Oswalda (pesem *Včasih greš* se lahko bere horizontalno in/ali vertikalno) in Andreja Rozmana Roze (*Noge* oziroma *Naramnice*) ipd. Zanimiva aluzija je tudi na pesem *Orion* Gregorja Strniše in perspektivo "čez tisoč let".

Möderndorfer aktualizira arhetipske teme iz antičnih časov, in sicer v duhu turbulenc beguncev 21. stoletja, ko družba kriminalizira praželjo po (boljšem) življenju, v pesmi *Črni cvet*. Ob tem avtor preko lika učitelja (arhetip modreca) zastavlja tudi etična vprašanja: "No, je rekel učitelj, / danes bi rad, / da narišete nekaj / v spomin na mladega fanta, / vašega vrstnika, / ki je umrl v slovenskem gozdu, / ker mu nismo znali pomagati." V pesmi *Kaj bi se zgodilo* avtor rahlo nadrealistično predstavlja različne perspektive, kaj bi se zgodilo, če bi namesto las pognala trava, namesto oči dve robidnici, na ustnicah jagoda, in tako na metaforičen način tematizira drugačnost. V pesmi *Tvoj svet* tematizira sodobne neoliberalistične vrednote – redefinicijo antičnega napisa na Apolonovem templju v Delfih *Spoznaj samega sebe*, ki ga neoliberalizem promovira kot individualizem za večanje samopodobe. Avtor nasprotno pozove: "Odpri oči / in poglej okoli sebe. / Zato, / da vidiš druge / in druge / in druge. / In zato bolje sebe."

Zbirko je ilustriral Jure Engelsberger, in sicer v črno-rdečih tonih. Včasih ilustrator na ilustracijah doda vizualni pomen, ki ga verbalni pomen nima, na primer vulgarizme. Ob pesmi *Prvi zmenek* je na primer ilustracija dopolnjena z verbalnimi komentarji, ki se le deloma ujemajo s pesmijo: *kamen v grlu, potne roke, lasna jeba, zaskrbljena hoja* piše pri fantu; pri dekletu je puščica s pripisom *verjetno najlepša punca na svetu*; med njima je z rdečim križcem označena *točka zmenka* s pripisom v oklepaju (*ne zamujaj!*). *Prvo pesem* spremlja ilustracija straniščne školjke, iz katere stripovski oblček zatrjuje "Jaz pa vem."

Nekaj pesmi funkcionira tudi v vizualni obliki kot *carmina figurata*, na primer *Ladja*, *Pika*, *Junija na češnji* in *Obzorje*. Medtem ko prvi dve omenjeni pesmi delujeta le s svojo obliko, drugi dve spremljata tudi ilustraciji. Pesem *Julija na češnji* je izpisana v obliki drevesa s češnjami, in sicer večinoma

z besedami *na drevesu češnja* – le “korenine” in “tla” izoblikujejo druge besede, za dodaten vizualni vtis pa poskrbi to, da so ponovitve besede *češnja* izpisane z rdečo barvo.

Jezikovno se Möderndorfer poskuša približati mlademu naslovniku, na primer z besedami butast, esemes, fant, internet, luštkan, mater (ste otročji), srfati, stari (za likovni) ipd. Ravno na izbiri slogovno zaznamovanih besed se zrcali tudi perspektiva odraslega (mater ste otročji), tudi nostalgija (*Najlepše so minule ljubezni*). Kljub temu se je avtor sociocentrično približal perspektivi mladega naslovnika.

Romeo in Julija iz sosednje ulice: Pesmi in ena tragedija s hollywoodskim koncem je odlična pesniška zbirka, večpomenska in večnaslovniško odprta. Möderndorferju je tvegana intertekstualnost na arhetipsko besedilo uspela, saj je ustvaril novo izvirno mozaično zgrajeno besedilo, sestavljeno iz številnih znanih prvin oziroma citatov. Postmodernistična zbirka je aktualna in družbeno kritična ter potrjuje koncept, da je ena zbirka lahko knjižnica. Möderndorfer se kaže kot postmoderni trubadur, njegova zbirka pa kot aktualizacija hrepenenja po boljšem življenju in *fin'amor*.